

Tết Kỷ Sửu 2009

Lê Thiên

Nhân ngày nhà giáo 20/11/2008, báo chí Việt Nam, đặc biệt báo Lao Động lại rùm beng chuyện “văn hóa phong bì”.

Theo báo LD ngày 24/11/2008, tác giả bài viết Bàn Về Văn Hóa Phong Bì nêu ra rằng: “*Thật khó nói về ‘văn hóa phong bì’, thực ra thì không cứ ngành giáo mới bị xã hội qui cho tội nhuộm màu ‘văn hóa phong bì’ mà nhiều ngành nghề địa phương cũng có... Khi người thầy nhận phong bì thì vô hình trung đã biến mình trở thành người thợ rồi.*”

Sau khi có cái nhìn tổng thể về “văn hóa phong bì” tác giả viết tiếp: “*Nếu người có lương tâm thì cảm thấy đau lòng thật sự. Tôi hoàn toàn tán thành với ý kiến phải dẹp bỏ cái ‘văn hóa phong bì’, vì qua đó đã làm hoen ố phẩm giá của con người nói chung và của nhà giáo nói riêng.*”

Đã “*hoàn toàn tán thành với ý kiến phải dẹp bỏ cái văn hóa phong bì*”, vì nó “*làm hoen ố phẩm giá của con người, của nhà giáo*”, người viết có tên Hoàng Trinh bỗng dung mâu thuẫn với chính mình để làm trạng sư biện hộ cho việc nhận phong bì bất chính với lý do “*xét về mặt đời sống hiện nay thì cũng không dễ chút nào vì đồng lương cán bộ công nhân viên chức quá eo hẹp để trang trải cuộc sống, đặc biệt trong thời kỳ lạm phát quá mức thế này thì đồng lương (chất lượng cuộc sống) của hầu hết CBCNV ngày càng bị giảm đáng kể.*”

Mang cái sự eo hẹp của đồng lương cán bộ công nhân viên chức ra làm cái cớ để biện hộ cho cái gọi là “văn hóa phong bì”, thì rõ người viết đã tỏ ra bất nhất và nguy hiểm đến buồn cười!

Mở đầu bài NGƯỜI THẦY CÓ NÊN NHẬN PHONG BÌ, báo Lao Động ngày 24/11/2008 ghi nhận: “*Đa số các ý kiến gửi về toà soạn đều đồng tình PHHS không nên tặng phong bì cho thầy - cô giáo. Nhưng cũng có ý kiến “tặng” phong bì có sao đâu, vấn đề không nên cho con em biết rằng PHHS đã tặng phong bì cho thầy, cô. Cũng có ý kiến cho rằng chính PHHS chủ động đưa phong bì đã “góp phần” làm xấu đi quan hệ thầy - trò.*”

Đã bảo là “tặng phong bì có sao đâu” thì tại sao cha mẹ lại phải giấu “không cho con em mình biết” là có tặng phong bì? Đây lại là một hành vi xúi giục trò dối trá lừa phỉnh trẻ em. Nếu cho rằng tặng phong bì là điều bình thường thì tại sao bày người ta làm cái trò lên lút với con em mình? Nếu chúng biết được sự việc, chúng có nghĩ tốt về cha mẹ và người thầy của chúng không? Hay chúng sẽ đánh giá đó là một hành vi ám muội? Chúng còn nể trọng bậc làm cha làm mẹ và người thầy của chúng nữa không, ít nhất về mặt chân thực?

Ngày 25/11/2008, báo Lao Động lại đăng tải một ý kiến khác khá ngộ nghĩnh: “*... với xã hội ngày nay, việc nhà giáo nhận phong bì cũng là chuyện bình thường. Bởi lẽ ...tặng hoa tặng quà... Hoa phải vứt bỏ, nhà của thầy cô cũng không còn chỗ để bày biện các loại quà.*”

Sau khi đưa ra những lý do để cổ động văn hóa phong bì trong nhà trường, người nêu ý kiến trên phán tiếp: “*Tôi nghĩ đó [tặng hoa và quà] cũng là hình thức lãng phí trong khi cuộc sống của nhiều thầy cô cũng vẫn còn khó khăn*” để làm nổi hơn nữa cái lập luận “*việc nhà giáo nhận phong bì cũng là chuyện bình thường.*”

Những ngày chúc Tết đầu năm, người Việt có một tục lệ rất dễ thương dành cho con trẻ trong các gia đình: Li xì cho chúng ít đồng, ít xu để chúng vui xuân lấy hên đầu năm với

bầu, cua, cá, cọp... Không ngờ, ở Việt Nam xã hội chủ nghĩa ngày nay, tục lì xì cho trẻ ấy biến thái thành một thứ trào lưu “văn hóa” mới gọi là “văn hóa phong bì” mà các quan chức trong nước đang đua nhau tiến lên ô ạt với khí thế hùng hục “tiền nhanh, tiền mạnh, tiền vững chắc” để tranh phần.

Bài viết của TS Phạm Văn Tình cách đây 2 năm (2006) nhan đề Lì Xì, Xưa Và Nay nói lên ít nhiều một cách vừa tế nhị vừa khôi hài cái nét đặc thù của cái “văn hóa phong bì... lì xì” ấy.

Tác giả ghi nhận: *“Vào dịp Tết đến xuân về, mỗi khi có khách đến nhà ai chúc Tết là bọn trẻ lại chờ đợi ‘tiết mục’ lì xì. Chúng háo hức đến mức bỏ ăn bỏ chơi, chỉ mong sao khách đừng lơ đãng mà ‘quên’ mình. Mà khách thì quên sao được nhiệm vụ trọng đại này? Chưa rút ví ‘phát chẩn’ thì chưa thể yên tâm chào gia chủ ra về được.”*

Tác giả viết tiếp: *“Ở Việt Nam ta, tục mừng tuổi có từ lâu. Thường thì nhân dịp Tết Nguyên đán, ông bà cha mẹ hay tu tập con cháu nhân sáng mừng một Tết, chúc tụng và mừng tuổi cho mỗi người một chút tiền (tiền trinh, bằng kim loại). Đó là một cử chỉ lấy ‘khước’ cho con cháu khoẻ mạnh, học hành giỏi giang, làm ăn phát đạt, tài lộc dồi dào. Ấu cũng là một phong tục đẹp trong dân gian (theo Phan Kế Bính, Việt Nam phong tục).”*

Sau khi tán chuyện lì xì thời xưa, lì xì cho con nít, TS Phạm Văn Tình bàn tới chuyện lì xì độc đáo thời nay ở Việt Nam, lì xì cho quan chức.

“Nhưng giờ đây chuyện lì xì, mừng tuổi đã biến tướng đi khá nhiều. Tất cả các hình thức phong bao (mừng tuổi, mừng thọ, mừng nhà mới, mừng lên chức, lên lương, mừng sinh nhật,...) người ta đều lì xì hết (và rõ ràng, nếu dùng từ mừng tuổi sẽ hẹp hơn nhiều về phạm vi sử dụng). Nếu là người thành phố lớn, dĩ nhiên là chẳng ai “hâm đơ” lại đi lì xì bằng tiền xu cả.”

Đi sâu vào độ dày mỏng của phong bì với cân lượng nặng nhẹ đo đếm những tấm giấy bên trong phong bì, tác giả cho biết:

“Độ dày mỏng của phong bao cũng tỉ lệ thuận với nhu cầu thực tế quan hệ. Lì xì năm, mười ngàn đồng cũng có. Trăm ngàn cũng có. Nhưng cũng chẳng hiếm bao lì xì ‘cồng’ tới vài trăm hay cả ngàn USD (thế này thì cả Tây lẫn Tàu đều phải ‘chào thua’). Yên tâm, có nặng ‘đó’ thì việc lớn mới nhẹ được. Logic cuộc sống thế mà. Chẳng đi đâu mà thiệt!”

Ts Tình cuối cùng đưa ra nhận xét về sự biến hóa ý nghĩa của phong bì lì xì:

“Vì vậy, cái bao lì xì đồ chơi, in hình ông Phúc, ông Thọ hay chủ hài đồng bằng nhũ vàng kia theo thời gian đã mất dần ý nghĩa nhân văn thiêng liêng của nó. Chẳng nói gì các sếp, tuy tay đỡ gói quà nhưng mắt vẫn liếc nhanh về phong bì xì đặt ý tứ cạnh chai rượu, tám thiếp... Còn bao lì xì xinh xinh tội nghiệp kia [của đứa trẻ] thì ngay lập tức, bị quẳng tấp lự vào xô nhà rồi lặng lẽ nằm chung với lá bánh chưng, vỏ hộp kẹo, nút chai... trong sọt rác.” (TS Phạm Văn Tình. Theo LD website Thời sự Việt Nam).

Ông Ts Tình không dám nêu cái tên ông sếp, bà sếp nào nhận phong bì lì xì. Còn “nạn nhân” phải bấm bụng đứt lốt phong bì gọi là chút lễ lì xì, ai cũng biết đó là những người cấp dưới cần được “trên quan tâm”, chiếu cố, ban ơn.

Chiếc vali bỏ quên

Báo chí ở Việt Nam thời gian qua đã có lần dám sờ gáy một ông quan VIP (Very Important Person - Nhân vật tối quan trọng) liên quan tới chuyện những phong bì khá khôi hài. Đó là chuyện ông Nguyễn Văn Lâm, Phó Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ CSVN (trương đương chức Thứ trưởng của một Bộ) xảy ra năm 2003, rồi tái diễn năm 2006.

Năm 2006, khi phanh phui vụ PMU 18, báo chí bất ngờ khám phá ra vụ Nguyễn Văn Lâm - Phó Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ - bỏ quên chiếc vali “quan trọng” của mình ở sân bay Nội Bài, Hà Nội trước đó 3 năm

(2003). Thế mà từ khi xảy ra sự vụ, dân chúng cả nước chẳng ai nghe biết gì cả. Mãi đến ngày 13/4/06 mới có một bản tin từ VietNam Net.

Theo bản tin này vào ngày 11/4/2003, ông Nguyễn Văn Lâm, Phó chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ trở về Hà Nội từ một chuyến công tác miền Trung và Tây Nguyên trên một chuyến bay của Hãng Hàng không Việt Nam. Sau khi hành khách ra khỏi máy bay, nhân viên của Trung tâm An ninh Hàng không Sân bay Nội Bài đã phát hiện một chiếc vali màu đen hiệu Echolac bị bỏ quên ở khoang hành lý. Chiếc vali có đeo thẻ VIP màu đỏ của hãng Hàng không CSVN.

Các nhân viên an ninh phi trường lập biên bản. Chủ nhân của cái vali màu đen này được xác định ngay chính là Phó chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ Nguyễn Văn Lâm!

Trong vali VIP đó có nhiều phong bì đựng... tiền, cả đô la Mỹ lẫn tiền Việt. Ban kiểm chứng đã phải mất 1 giờ đồng hồ mới đếm xong số tiền trong vali: **10.300 đô-la Mỹ và 21 triệu 7 trăm ngàn đồng tiền Việt** chứa trong 11 phong bì.

- **5 chiếc phong bì** tiền đô la Mỹ, cái ít nhất chứa 1.000 đô-la, cái nhiều nhất là 5.000 đô-la. Không một phong bì tiền Mỹ nào có ghi địa chỉ xuất phát.

- **6 phong bì** đựng tiền Việt, cái "dày" nhất là 10 triệu đồng, cái "hèo" nhất là 1 triệu đồng. Các phong bì tiền Việt đều có ghi tên đơn vị hoặc cơ quan "tặng biếu", phần nhiều là các công ty doanh nghiệp và các chủ tỉnh miền Trung.

Nhân vụ tham nhũng của đám quan chức ở PMU 18 thuộc Bộ GT & VT bị lộ tẩy có dính dáng tới nhiều hành vi mờ ám của ông Lâm, chiếc va li đầy phong bì tiền đã "chìm xuống" từ năm 2003 nay bỗng nổi lên bề mặt. Nhờ đó hành tung của ông Lâm trong việc bao che đàn em lộng hành vợ vét được phơi bày. Thế nhưng, cuối cùng, chiếc va li chứa những phong bì lì xì kia lại một lần nữa ... chìm xuống cùng với các phi vụ khác của ông Lâm. Chuyện đã rồi, không ai buồn nhắc tới nữa!

Ông Lâm an toàn trên xa lộ. Bên cạnh ông Lâm, không ít quan chức trong Vụ PMU 18 và trong nhiều vụ khác ung dung tự tại. Như ngài Thứ trưởng Bộ GT&VT Nguyễn Việt Tiến được ghi nhận là "có sai phạm nghiêm trọng" song lại trắng án, ngài Công an Cao Ngọc Oánh chiến thắng vẻ vang để từ Thiếu tướng thăng lên Trung tướng Công an. Và ai cũng biết ông tướng này nổi danh về hàng trăm cú điện thoại trao đổi với tên tội phạm chuyên viên chạy án Tôn Anh Dũng lúc Dũng lẩn trốn cuộc truy nã. Trong khi đó những nhà báo (như Nguyễn Việt Chiến của Thanh Niên và Nguyễn Văn Hải của Tuổi Trẻ) đã ra công khai hủ mắm thúi PMU và dọn dẹp rác rưởi ở đó thì lại bị chiếu tướng cho đi nằm ấp gở lịch.

Quảng bá chủ nghĩa phong bì

Ngày 07/4/2006, VietNamNet mở một cuộc phỏng vấn với Lê Kiên Thành, con trai ông Lê Duẩn, nguyên Tổng bí thư Đảng CSVN. Đây là cơ hội để Thành công khai công động triết lý văn hóa phong bì của mình.

VietNamNet hỏi Thành:

- *Trong một cuốn sách, Tiến sĩ Đặng Kim Sơn có nói rằng cơ chế của mình đã "đề" ra chuyện phong bì. Khi làm doanh nghiệp, anh có phải "đi đêm", phải dùng phong bì để giải quyết những mối quan hệ, để khóa lấp những điều không thuận lợi do cơ chế?*

Lê Kiên Thành trả lời:

- **Bắt buộc phải dùng phong bì thôi.** *Bạn hỏi vì sao ư? Vì tôi không thể loại mình ra khỏi xã hội được.* [Ông Thành muốn nói xã hội đen hay xã hội đỏ đây?] *Vì cơ chế xã hội mình đang sai, vì bản thân những người nhận phong bì đó không thể sống bằng lương được.* [Lại vịn vào đồng lương để hợp thức hóa và cổ súy văn hóa phong bì!] *Cho nên, về nguyên lý, hiện nay một số người buộc phải tham những để tồn tại, để nuôi nổi mình và doanh nghiệp phải coi đó là những chi phí bình thường, chi phí cho nền tảng xã hội này, khi nền tảng xã hội chưa ở mức bình thường, mà trong đó sự vô lý của đồng lương là một ví dụ điển hình.*

Giải quyết sự “vô lý của đồng lương” bằng cổ võ gia tăng đứt lót và nhận hối lộ? Tuyêt chiêu đó! *"Cơ chế xã hội mình đang sai"*, mình lại dung dưỡng tham nhũng bằng phong bì đứt lót mà dám cả quyết đó là *"chi phí bình thường, chi phí cho nền tảng xã hội"*, chỉ có con đẻ của Cộng sản nói mới lý luận như vậy và chỉ có chế độ ăn cướp mới đồng tình với lập luận đó để quảng bá chủ nghĩa phong bì!

Vì không thể sống bằng lương, các quan phải tham nhũng *"để tồn tại, để nuôi nổi mình"* hay để được nhà cao cửa rộng, lâu đài biệt thự sang trọng, ô tô đắt giá cùng các thứ xa xỉ phẩm phong lưu khác như tờ Le Figaro ở Pháp đã đề cập trong bài viết của phái viên báo này ở Hà Nội đăng trên trang 2 số phát hành hôm 13-11 vừa qua? Ông Thành coi việc doanh nghiệp đứt lót phong bì như là một *"chi phí cho nền tảng xã hội"*! Thảo nào ông công khai hô hào các doanh nghiệp dùng phong bì vỗ béo tham nhũng. Và cả các công ty nước ngoài cũng phải thực thi nghĩa vụ ấy, và phải coi đó là chi phí bình thường dù là chi phí tới hàng triệu đô-la! Vụ Công ty Nhật PCI¹ (Công ty Tư vấn Thái Bình Dương) bị ép chi phí phong bì nhiều triệu đô la cho quan chức Việt Nam là một thí dụ điển hình!

Hóa ra nền tảng xã hội Việt Nam mà Lê Kiên Thành hô hào là thứ nền tảng dựa trên bạo lực, lưu manh cướp giật. Nếu Việt Nam ngày nay cứ áp dụng mãi cái triết lý về **nền tảng** xã hội ông Thành cổ võ trên đây thì liệu người Việt chúng ta có đáng tự hào về đất nước mình không?

---

¹ Khoản tiền hối lộ để được ưu đãi trong các hợp đồng tư vấn cho PCI giai đoạn 2001- 2003 lên đến **hai triệu sáu trăm ngàn** đô la Mỹ, tương đương 10% giá trị hợp đồng trong vụ đấu thầu Dự án Đại lộ Đông-Tây, TP Sài Gòn. Riêng trong khoảng thời gian từ 2003- 2004, tiền hối lộ là 820 ngàn đô la Mỹ. Quan chức đòi và nhận hối lộ là Huỳnh Ngọc Sĩ, giám đốc ban quản lý dự án đại lộ đông tây. Nhưng ai có thể tin ông Sĩ nuốt trôi một mình số tiền đồ sộ đó! Mà cứ thông lệ, người ta chỉ “dâng” cho trên, chứ không ai đại “chia” cho dưới.

Đứng dưới bóng Lê Duẩn, bố ông, ông Lê Kiên Thành chưa chắc đã ăn nên làm ra nếu không cộng thêm tài khéo léo áp dụng triết lý văn hóa phong bì của mình. Nhờ đó ông mới nhanh chóng “thành công, thành công, đại thành công” trong doanh nghiệp như VietNamNet giới thiệu: *"là một doanh nhân tầm cỡ tại VN, là chủ công ty Thiên Minh sản xuất gói mì tôm ăn liền, Công ty Công nghệ vật liệu Thiên Minh, TechcomBank, Khách sạn Galaxy, Cát Tiên Sa... kinh doanh máy văn phòng, ngoài ra còn có một công ty về bất động sản ở Sài Gòn"*.

Chỉ mới liệt kê có 7 đại doanh nghiệp thôi đấy. Còn những sân trước, sân sau, những công ty được Thành bảo kê, bảo trợ hay gá tên ẩn hiện đằng hậu trường chắc không ít đâu, ai mà biết được.

Đến cái chuyện Thành kể về mình “bỏ đảng” để ra làm doanh nghiệp thì cũng chỉ là một chiêu chường đòn phép mà thôi. Báo Thanh Niên ngày 06/3/2006 ghi lại lời tự thuật của Lê Kiên Thành như sau: *"Tôi vinh dự được kết nạp vào Đảng từ rất trẻ (21 tuổi) và năm nay tôi tròn 30 tuổi Đảng. Tôi cũng là chủ một doanh nghiệp tư nhân từ năm 1990. Tôi đã khóc trước bàn thờ cha tôi và tâm sự với mẹ mình rằng: 'Suốt cuộc đời con không bao giờ muốn rời xa Đảng. Nhưng con thấy mình làm ăn chính đáng để có thể no ấm, có thể giúp đỡ bà con cũng là lẽ sống một con người'"*.

Như vậy, phải chăng Thành đã mặc nhiên tự khai rằng mình phải áp dụng xảo thuật bỏ đảng, ở ngoài đảng thì mới được nhìn nhận là kẻ *"làm ăn chính đáng"*. Thành tiết lộ việc mình bỏ đảng chỉ là hình thức, *"vì bản thân tôi từng là đảng viên làm việc trong bộ máy công chức và nay ra kinh doanh riêng nhưng với Đảng tôi vẫn một lòng son sắt"*. Thành còn cao giọng: *"Nhiều lúc tôi tự hào: **mình còn "Đảng" hơn cả những đảng viên trong bộ máy công chức**"*.

Tóm lại, cứ theo sự tiết lộ của Lê Kiên Thành, nền tảng xã hội tại Việt Nam là chủ nghĩa đảng trị và chủ nghĩa phong bì.